

D. N.

14/3 1947

USA rycker närmare

President Trumans tal i onsdags är det klaraste och märkligaste beviset hittills för att USA vill och alltså skall bli en avgörande faktor även i vad man brukar kalla europeisk politik. Två gånger har unionen på ett bestämmande sätt ingripit i konflikter som på en gång varit europeiska och världspolitiska. Efter insatsen under första världskriget kom ett långt skede av isolationism och likgiltighet. På många håll har man väntat att efter det andra världskriget en liknande stämning skulle växa fram och bli dominerande. En rad aktioner, debatter och politiska opinionsyttringar har jävat den tanken. Men aldrig har dementin varit så uttrycklig som då unionens statschef under anslutning från det stora flertalet inom båda partierna begär att USA direkt skall visa sitt intresse för Greklands och Turkiets bevarande som självständiga stater.

Talet innebär att USA förklarar sig berett att uppta Englands sekelgammala roll i europeisk politik. Vad innebär denna roll? Det har sagts, och med viss rätt, att England alltid bekämpar den stat som synes vara på väg att vinna herraväldet inom det europeiska fastlandet. Filip II:s Spanien, Ludvig XIV:s och Napoleons Frankrike, Wilhelm II:s och Hitlers Tyskland, alla har de mött England på sin väg mot makten i Europa. England har därför kunnat stämplas som Europas fiende; den franska propagandan för 150 år sedan lika väl som den tyska under de senaste årtiondena har förklarat England vara det stora hindret för

Europas enande. Tanken är riktig under två förutsättningar: att man icke räknar England till Europa och att man med ett enat Europa menar att en kontinentalmakt behärskar Europa. Från en annan synpunkt har England framstått som maktbalansens upprätthållare och de små staternas beskyddare. Och det har kunnat fastslås att den position som från början helt bestämdes av läget och intresset efter hand präglats av idéer som kunnat övervinna intressets omedelbara krav: folkstyrelsen och den nationella självbestämmanderätten har blivit självständigt verk samma önskemål för brittisk opinion.

England har icke spelat ut den roll som sedan århundraden gjort själva ordet England till en symbol för strävanden till frihet och humanitet. Men det kan icke ensamt hålla ställningen. Efter det andra världskriget måste USA rycka in. Den engelske premiärministern Canning talade år 1823 om att han kallat en ny värld — de självständiga sydamerikanska staterna — till hjälp för att återställa balansen i den gamla världen. I mångfaldig förstoring föreligger nu samma situation.

Trumans uppträdande har påståtts medföra en skärpning av läget. Snarare är det ett bevis på motsättningsgarnas styrka. Samtidigt som fredskonferensen i Moskva sammanträder anser USA:s statsledning det vara nödvändigt att betona sin fasta hållning inför de ryska anspråken. Under åren efter krigets slut har USA liksom England vacklat mellan Münchenpolitik och en på fördragets uppfyllande inriktad motståndspolitik. Den eftergiftsvilja som fick sitt världshistoriska uttryck i München har sannerligen icke saknats i förhållandet till Ryssland. Deklarationerna vid Atlantmötet, i Jalta och i Potsdam har på en rad punkter övergivits. Ryssland har i realiteten fått behärska Polen, Jugoslavien, Rumänien och Bulgarien, för att icke tala om de baltiska staterna. De fria val som utlovades i dessa stater har blivit val efter ryskt mönster. I Ungern och Tjeckoslovakien har löften om demokrati likaledes snedvridits genom ryska ingripanden. England och USA har protesterat, men den ryska ståndpunkten har segrat. Frihetsparollen i Atlantdeklarationen måste nu citeras med de ironiska tonfall som man gärna använder för

vördade men i praktiken övergivna idéer.

USA:s ställningstagande kritiseras helt naturligt av dem som vill offra alla länder utom sitt eget för att bevara freden. Man talar med samma litet oroliga förakt om de stater Ryssland underlagt sig som man inom andra kretsar — för tio år sedan talade om de av Hitler undertryckta länderna, och en fortsatt eftergiftspolitik från västmakternas sida betraktas nu såsom då som en politik i fredens intresse. Hos de flesta utlöser likväl med all säkerhet den amerikanska aktionen en känsla av ökad trygghet. Ingen misstänker USA för erövringspolitik; få tvivlar i grunden på att dess insatser tjänar en varaktig fred. Men som vanligt är en surmulen uppsyn och en småsint kritik naturlig just mot de stater för vilka man hyser förtroende och gentemot vilka tendensen att mästra inte hålls tillbaka av fruktan. Därför kommer den lättnad som många små folk i Europa i dessa dagar förnimmar inte alltid till klara och uppriktiga uttryck — trots vissheten om att USA är garantin framför alla andra för freden och de ännu självständiga folkens frihet.